

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА ТА ПОЛІТОЛОГІЇ**

**ПОЛІТИКА ТА ПРАВО
В УМОВАХ ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ:
ПОШУК РІШЕНЬ**

МАТЕРІАЛИ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

...

23 КВІТНЯ 2024

**Київ
Вид-во УДУ імені Михайла Драгоманова
2024**

УДК 32:341.3«364»(082)
П 50

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Українського державного університету імені Михайла Драгоманова
(протокол № 8 від 28 березня 2024 року)*

П 50 **ПОЛІТИКА ТА ПРАВО В УМОВАХ ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ: ПОШУК
РІШЕНЬ** : збірник матеріалів Міжнарод. наук. конф. / за заг. ред.
П. В. Горінова ; Навчально-науковий інститут права та політології
УДУ імені Михайла Драгоманова (м. Київ, 23 квітня 2024 р.). – Київ :
Вид-во УДУ імені Михайла Драгоманова, 2024. – 399 с.

Збірник матеріалів Міжнародної наукової конференції «Політика та право в умовах дії воєнного стану: пошук рішень» містить короткий зміст результатів науково-дослідних робіт наукових, науково-педагогічних працівників, докторантів, аспірантів та студентів закладів вищої освіти, наукових установ і організацій. Збірник присвячено аналізу й оцінці політичних і правових аспектів у контексті воєнного стану, з особливим акцентом на українські реалії та міжнародну перспективу. У збірнику широко представлені теми, що стосуються захисту прав людини, правового регулювання під час воєнного стану, ролі національних та міжнародних інституцій у забезпеченні правопорядку та справедливості. Велика увага приділена питанням соціального захисту військовослужбовців та цивільного населення, особливостям правосуддя в умовах воєнного стану. Дослідження в збірнику відзначаються глибоким аналітичним підходом та різноманітністю методологій, що дозволяють оцінити складність та багатовекторність правових і політичних викликів сучасного світу.

Збірник є джерелом для науковців, юристів, політологів, а також для всіх, хто цікавиться глибоким розумінням сучасних правових і політичних реалій. Він сприяє науковому діалогу, обміну знаннями та досвідом між фахівцями різних галузей, що є ключовим для вироблення комплексних підходів до вирішення глобальних викликів сучасності.

Відповідальність за грамотність, автентичність цитат, правильність фактів і посилань несуть автори матеріалів.

УДК 32:341.3«364»(082)
DOI: https://doi.org/10.31392/UDU-MK_NNIPiP_2024

© Автори публікацій, 2024
© ННПіП УДУ імені Михайла Драгоманова, 2024
© Вид-во УДУ імені Михайла Драгоманова, 2024

6. Korobka L. M. Transformation of community identities under the influence of war. The role of psychology and pedagogy in the spiritual development of modern society: international scientific conference, conf. proceedings, July 30–31, 2022. Riga, Latvia: Baltija Publishing. p. 129–133.

УДК 341.231.14«364»

Катерина МИРОНЧУК / Kateryna MYRONCHUK

*здобувач вищої освіти Навчально-наукового інституту права та політології
Українського державного університету імені Михайла Драгоманова (м. Київ)*

Наталія СУХИЦЬКА / Nataliia SUKHUTSKA

*кандидат юридичних наук, доцент,
завідувач кафедри правознавства та галузевих юридичних дисциплін
Навчально-наукового інституту права та політології
Українського державного університету імені Михайла Драгоманова (м. Київ)*

ТРАНСФОРМАЦІЯ ПРАВ ЛЮДИНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ

Трансформація прав людини в умовах воєнного стану – складний процес, який потребує ретельного балансування між потребами безпеки та захистом прав.

Права людини повинні бути головною метою діяльності будь-якої демократичної та правової держави. Згідно зі статтею 22 Конституції України, «конституційні права і свободи гарантуються і не можуть бути анульовані». Також, відповідно до статті 64 Конституції України, «конституційні права і свободи людини і громадянина не можуть бути обмежені, за винятком випадків, передбачених Конституцією України» [1]. Одним з таких випадків обмеження конституційних прав і свобод є введення воєнного стану. Згідно зі статтею 1 Закону України «Про правовий режим воєнного стану», воєнний стан є особливим правовим станом, який вводиться в Україні або в окремих її місцевостях у разі збройної агресії або загрози нападу, загрози державній незалежності України, її територіальній цілісності. Цей стан передбачає надання відповідним органам державної влади, військовому командуванню, військовим адміністраціям та органам місцевого самоврядування повноважень, необхідних для відвернення загрози, відсічі збройної агресії та забезпечення національної безпеки [2].

При вивченні питання саме щодо нормативно-правового регулювання обмежень конституційних прав і свобод людини і громадянина, важливо звернутися до міжнародних стандартів у сфері прав людини. Наприклад, у статті 29 Загальної декларації прав людини зазначено, що кожна особа, користуючись своїми правами і свободами, повинна підкорятися обмеженням, установленим законом лише з метою захисту прав і свобод інших людей, а також для забезпечення громадського порядку та загального благополуччя в демократичному суспільстві. Проте, Загальна декларація прав людини не розкриває деталізації обмежень або масштабів їх застосування [3].

Конвенція про захист прав та основних свобод регулює питання відступу від зобов'язань під час надзвичайних ситуацій. Згідно зі статтею 15, держава може відступати від своїх зобов'язань, якщо загроза життю нації вимагає негайних заходів, які не суперечать іншим міжнародним зобов'язанням. Держава повинна повністю

інформувати Генерального секретаря Ради Європи про обмеження та їх причини, а також повідомити про час, коли обмеження більше не застосовуються [4].

У міжнародному пакті про громадянські та політичні права в статті 4 зазначено, що в надзвичайних обставинах може бути відступ від зобов'язань, якщо це обґрунтовується гостротою ситуації та не суперечить іншим міжнародним нормам. Однак не допускається відступ від основних прав, таких як право на життя, свободу думки, совісті, а також заборона на катування і рабство [5]. Доцільно звернути увагу, що у вітчизняній правовій доктрині визначають таке поняття, як «конституційні засади обмеження прав людини», мета яких «забезпечити потрібний баланс особистих (індивідуальних) та суспільних (публічних) інтересів» [6, с. 194]. Саме Конституція України та інші нормативно-правові акти, якими вводяться обмеження конституційних прав і свобод людини, має встановити баланс особистих та суспільних інтересів, адже недотримання такого балансу матиме наслідком порушення таких прав і свобод людини.

Враховуючи вищесказане, слід зауважити, що основною метою обмежень конституційних прав і свобод людини і громадянина є досягнення балансу між інтересами особи, суспільства та держави. Права людини можуть бути обмежені з дотриманням принципів верховенства права, правової визначеності та пропорційності на основі правових засад. Крім того, обмеження прав людини мають відповідати законній меті, що означає необхідність встановлення меж для виконання суб'єктивного права з урахуванням інтересів інших осіб.

Досліджуючи проблеми реалізації прав людини і громадянина в умовах воєнного стану в Україні, можна прийти до висновку, що воєнний стан не є приводом для порушення прав людини. Законодавчий орган держави швидко реагує на потреби суспільства в умовах воєнного стану, приймаючи відповідні закони відповідно до стандартів Європейського Союзу. Ці закони, прийняті під час дії правового режиму воєнного стану на території України, мають враховувати потреби українського суспільства та забезпечити доступність і ефективність реалізації прав, закріплених у Конституції України та міжнародних документах.

Взаємодія між Україною та Європейським Союзом у сфері захисту прав людини і громадянина необхідна не лише для перспектив інтеграції, а й для збереження безпеки у Європі. Тепер безпека Європи напряму залежить від України. За останній час в Україні спостерігається активна робота у напрямку вступу до Європейського Союзу та вдосконалення системи захисту прав людини і громадянина. Крім того, дослідження проблем реалізації прав людини і громадянина в умовах воєнного стану показує, що законодавчі органи держави активно реагують на потреби суспільства, приймаючи відповідні закони та вдосконалюючи їх у відповідності з європейськими стандартами.

Зважаючи на ці зусилля та важливість співпраці між Україною та Європейським Союзом у сфері прав людини і громадянина, можна зробити висновок про тісну взаємодію обох сторін, спрямовану на покращення якості законодавства, захист прав та забезпечення безпеки в регіоні [7, с. 205-210].

Після аналізу норм міжнародного законодавства слід зазначити, що можливість обмеження конституційних прав і свобод людини державою передбачена у всіх міжнародно-правових актах, що регламентують права і свободи людини. Однак не кожен міжнародний акт конкретизує перелік підстав обмежень прав людини та визначає, які саме права людини можуть бути обмежені і в якому обсязі.

З моменту введення воєнного стану на території всіх областей України 24 лютого 2022 року, вітчизняне законодавство стало більш деталізованим щодо обмежень конституційних прав і свобод людини і громадянина в умовах воєнного стану. Це стосується окремих особистих, політичних та соціально-економічних прав людини і громадянина. В кожному конкретному випадку обмеження прав людини і громадянина передбачає зменшення обсягу дозволеної нормами права поведінки людини та розширення повноважень органів державної влади [8, с. 7-17].

ЛІТЕРАТУРА:

1. Конституція України. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>
2. Про правовий режим воєнного стану: Закон України від 12.05.2015 р. № 389-VIII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/389-19#Text> (дата звернення: 13.03.2024).
3. Загальна декларація прав людини. Прийнята і проголошена резолюцією 217 А (III) Генеральної Асамблеї ООН від 10 грудня 1948 року. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text (дата звернення 13.03.2024)
4. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод (з протоколами). URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text (дата звернення: 13.03.2024).
5. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043#Text (дата звернення: 13.03.2024).
6. Конституційне право : підручник / за загальною редакцією М. І. Козюбри / Ю. Г. Барабаш, О. М. Бориславська, В. М. Венгер, М. І. Козюбра, А. А. Мелешевич. Київ : Ваіте, 2021. 528 с.
7. Нове українське право, Випуск 6, Том 1, 2022. Костюк Н.П. Проблеми реалізації прав людини в умовах воєнного стану і відповідність їх до законодавства ЄС. 205-210 с.
8. Конституційне право; муніципальне право / Білоскурська О. В., Федорчук М. Д. Нормативно-правове регулювання обмеження конституційних прав і свобод людини і громадянина в умовах воєнного стану в Україні. С. 7–17.

УДК 32:001.102-049.2

Єгор МІНЕНКО / Yehor MINENKO

*аспірант Навчально-наукового інституту права та політології
Українського державного університету імені Михайла Драгоманова (м. Київ)*

АНАЛІЗ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ: СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНИЙ АСПЕКТ

У сучасному світі кіберпростір є основним полем конкуренції у політичній, економічній, культурно-інформаційних сферах. Розвиток інформаційно-комунікаційних технологій дозволив створити новий віртуальний простір, в якому взаємодіють різні політичні сили та держави. У кіберпросторі відбувається багато протистоянь, зокрема між розвідувальними та військовими структурами різних країн. Ці процеси мають велике значення для сучасного політичного аналізу та політичної практики. З міркувань національної безпеки, інформаційна безпека стає невід'ємним елементом системи захисту держави. У зв'язку з цим, важливо розробляти ефективну інформаційну політику та створювати систему захисту від потенційних загроз в кіберпросторі [1].